

Expert Centre Speciality Crops trapt af

Op 14 juni 2010 vond de kick-off bijeenkomst plaats van het Expert Centre Speciality Crops. Dit is een virtueel kenniscentrum voor hoogwaardige, gespecialiseerde teelten, de zogeheten speciality crops. Het Expert Centre is een initiatief van LTO Nederland, Plantum NL, het ministerie van LNV, Wageningen UR, het Ctgb en Nefyto.

“Het Ctgb sluit zich graag aan bij het Expert Centre Speciality Crops”, zegt Paul van Erkelens, plaatsvervangend voorzitter van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). “We zijn ook voornemens om een coördinator kleine teelten aan te stellen. Het Ctgb heeft een goede positie als het gaat om kwaliteit. Wat betreft de snelheid van de toelatingsprocedures gaat het steeds beter, maar onze ambitie ligt hoger. Daarin hebben we nog een slag te maken.”

Paul van Erkelens was één van de sprekers en ondertekenaars tijdens de kick-off bijeenkomst van het Expert Centre Speciality Crops. Deze

verhinderd en het ministerie werd nu vertegenwoordigd door directeur-generaal Annemie Burger.

Met de ondertekening van het Memorandum committeren de initiatiefnemers zich aan de verdere uitbouw en ontwikkeling van het Expert Centre. Overigens hoeft de deelname aan het Expert Centre niet beperkt te blijven tot de zes initiatiefnemers. Ook andere instanties en organisaties kunnen zich aansluiten.

Virtueel kenniscentrum

Het Expert Centre Speciality Crops is een virtueel kenniscentrum voor hoogwaardige, gespecialiseerde teelten, de zogeheten spe-

De bijeenkomst vond plaats in de delphiniumkwekerij van Nico Wigchert in Noordwijkerhout.

nationalisering toe. Dat uit zich onder meer in nieuwe Europese regelgeving rond de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Daarom is het belangrijk om het Nederlandse kenniscomplex goed op de kaart te zetten. Nederland moet aantrekkelijk blijven voor internationale bedrijven voor onderzoek en voor het aanvragen van toelatingen van nieuwe gewasbeschermingsmiddelen. Het Expert Centre kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren.”

Het Expert Centre heeft een digitale portal (www.specialitycrops.eu), waar eenieder de gewenste experts op bepaalde deelterreinen snel en gemakkelijk kan vinden. Hierdoor worden de diverse procedures voor onderzoek en toelating beter inzichtelijk. Tevens hebben de deelnemende organisaties met elkaar afgesproken om de onderlinge samenwerking naar een hoger plan te brengen en dat de procedures ‘achter de schermen’ beter op elkaar worden afgestemd. Daardoor kunnen onderzoek, advies, financiering en toelating sneller en gemakkelijker aan elkaar worden gekoppeld. Met als resultaat dat innovaties sneller de markt bereiken.

Vijf voor twaalf

Eén van de onderdelen van de bijeenkomst was een workshop. Er werden zes stellingen geponeerd, die betrekking hadden op het Ex-

pert Centre en op speciality crops. Het gezelschap werd verdeeld in zes groepjes. Ieder groepje discussieerde over een stelling en had de opdracht om de gezamenlijk gevormde visie te verwoorden in een krantenkop.

Eén van de stellingen was afkomstig van Gea Bouwman (Plantum NL). Zij stelde dat Nederland wel eens te laat zou kunnen zijn met het Expert Centre. De markt heeft allang geregeld waar aan speciality crops gewerkt gaat worden. De discussiegroep was het daar niet mee eens, maar vond wel dat het ‘vijf voor twaalf’ was en dat men nu de volle kracht vooruit moet. “Als we nu de boot missen, dan komt het ook niet meer goed”, aldus Nefyto-voorzitter Meerten Smit, die namens de discussiegroep de krantenkop toelichtte.

Verder werd naar voren gebracht dat iemand de regie moet voeren en de prioriteiten moet stellen. Daar waren de meeste aanwezigen het wel over eens. Maar het voorstel dat die regie bij de overheid zou moeten liggen, werd niet door iedereen gedeeld. ‘Het bedrijfsleven is aan de bal’ luidde de krantenkop van de groep die over dit onderwerp had gediscussieerd.

Groot in waarde

De middag werd afgesloten met de ondertekening van het Memo-

randum of Understanding. Voorafgaand aan de ondertekening spraken enkele van de ondertekenaars nog een kort woord.

“De Nederlandse land- en tuinbouw is belangrijk voor het economisch herstel”, pleit Sjaak Langeslag van LTO Nederland. “Investeren in speciality crops is dringend nodig. Het Nederlandse Expert Centre Speciality Crops moet worden verkocht en vermarkt, vooral in de Europese markt. Ik hoop dat het ministerie van LNV dit financieel wil ondersteunen.”

Ook Wageningen UR sluit zich graag aan bij het Expert Centre Speciality Crops, zegt Ernst van den Ende. “Niet alleen met strategisch onderzoek, maar ook met fundamenteel en toegepast onderzoek. Bij speciality crops gaat het om kennis en Wageningen UR kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren.”

Annemie Burger, directeur-generaal van het ministerie van LNV, sprak namens minister Verburg: “Nederland heeft een naam hoog te houden als het gaat om speciality crops. Door samen te werken plaatsen we ons land in een betere positie. Het zonale stelsel is in aantocht en we moeten nu investeren. Speciality crops zijn als teelt klein in omvang, maar groot in waarde en groot in kennis.” ■

De ondertekening van het Memorandum of Understanding Expert Centre Speciality Crops. Met van links naar rechts: Meerten Smit (Nefyto), Paul van Erkelens (Ctgb), Sjaak Langeslag (LTO Nederland), Annemie Burger (ministerie van LNV), Aad van Elsen (Plantum NL) en Ernst van den Ende (Wageningen UR).

vond plaats op 14 juni 2010 in de delphiniumkwekerij van Nico Wigchert in Noordwijkerhout. Delphinium is één van de vele speciality crops die Nederland kent.

De bijeenkomst was goed bezocht, ondanks het feit dat gelijktijdig de eerste wedstrijd van Nederland op het WK Voetbal plaatsvond. Belangrijkste onderdelen van de bijeenkomst waren een workshop en aansluitend de ondertekening van het Memorandum of Understanding Expert Centre Speciality Crops door vertegenwoordigers van de betrokken organisaties. Dat zijn LTO Nederland, Plantum NL, het ministerie van LNV, Wageningen UR, het Ctgb en Nefyto. Aanvankelijk zou hierbij landbouwminister Gerda Verburg namens het ministerie van LNV ondertekenen. Zij was echter

ciality crops. Het idee hiervoor is in het voorjaar van 2009 gelanceerd door Nefyto-directeur Maritza van Assen, tijdens een bijeenkomst ter gelegenheid van de doorstart van het Fonds Kleine Toepassingen. “Ons land kan hét centrum van Europa kunnen worden voor speciality crops. We hebben immers een fantastische positie als het gaat om dit soort gewassen”, aldus Maritza van Assen.

Waarom een Expert Centre Speciality Crops? Maritza van Assen legt het uit. “Het Nederlandse agrocluster wordt gekenmerkt door een groot aantal hoogwaardige, gespecialiseerde teelten, de zogeheten speciality crops. Nederland neemt een belangrijke en vooraanstaande positie in als het gaat om deze speciality crops. Intussen neemt de inter-

Delphinium (ridderspoor) kan met recht een speciality crop worden genoemd.

ECPA Regulatory Conference

Eind mei werd in Sevilla (Spanje) de ECPA Regulatory Conference gehouden. Daaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van zo'n 15 lidstaten, de Europese Commissie, EFSA en de internationale gewasbeschermingsmiddelenindustrie. Er werd informatie uitgewisseld over de toepassing van de nieuwe Europese regelgeving voor gewasbeschermingsmiddelen. Dat gebeurde mede in het licht van de grote mondiale thema's, zoals wereldvoedselvoorziening en biodiversiteit. Ook vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid namen deel aan de conferentie. Voorafgaand kwamen de directeuren van alle Europese nationale associaties, waaronder Nefyto, in het European Association Network bij elkaar. Met als doel om een gezamenlijke aanpak te bespreken van zaken als anti-counterfeit en het veilig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (Safe Use Initiative). Ook de toepassing in de verschillende Europese landen van de nieuwe Toelatingsverordening en de implementatie van de Richtlijn voor duurzaam gebruik stond op de agenda.

De directeuren van de nationale associaties bijeen in Sevilla. Op de tweede rij uiterst rechts Nefyto-directeur Maritza van Assen.

Arie de Jongh in dagelijks bestuur Nefyto

Per 1 mei 2010 is Arie de Jongh, manager Benelux van DuPont de Nemours (Nederland) B.V., toegetreden tot het dagelijks bestuur van Nefyto. Binnen het dagelijks bestuur is hij de opvolger van Jonathan Brown. Arie de Jongh zal zich naast algemene taken specifiek gaan inzetten voor communicatiezaken binnen Nefyto.

Xavier Leprince nieuwe country manager Syngenta

Per 1 mei 2010 is Xavier Leprince de nieuwe general manager voor Syngenta Crop Protection in de Benelux. Hij volgt daarmee Jonathan Brown op, die voor Syngenta een business unit is gaan leiden vanuit Basel. Xavier Leprince was tot voor kort commercieel directeur van Syngenta Frankrijk. Hij zal, uit hoofde van zijn nieuwe functie, ook deel uitmaken van het algemeen bestuur van Nefyto.

Europese consumptie legt beslag op 35 miljoen ha buiten Europa

Europa is een grote importeur van voedsel en agrarische grondstoffen. Uit onderzoek van de Humboldt Universiteit in Berlijn blijkt dat de behoefte van Europa aan onder meer graan, rijst, katoen, koffie en oliehoudende zaden zo'n 35 miljoen hectare landbouwareaal elders in de wereld in beslag neemt. Het rapport noemt dit ook wel 'virtuele landroof'. Deze landbouwproducten worden vooral voortgebracht in ontwikkelingslanden, waar de bevolking snel groeit. Eigenlijk is deze landbouwgrond nodig voor eigen consumptie. ECFA President Jacques Du Puy bepleitte onlangs dan ook dat Europa de mogelijkheden ten volle benut om op eigen gebied de productie van voedsel en plantaardige grondstoffen op duurzame wijze te optimaliseren.

Vervolg workshop restvloeistoffen

In het vorige Nefyto Bulletin berichtten we over de workshop restvloeistoffen van 4 maart 2010, georganiseerd door Nefyto en TOPPS. De workshop was aanleiding voor het ministerie van VROM, de Unie van Waterschappen, LTO Nederland en Cumela om nader overleg te hebben over de wijze waarop de restvloeistoffen geregeld gaan worden in het nieuwe Activiteitenbesluit. Tijdens dit overleg werd regelmatig gerefereerd aan informatie die tijdens de workshop naar voren was gebracht. Duidelijk werd dat de praktijk de mogelijkheid wil houden om spuitmachines op een praktijkperceel te kunnen schoonmaken. Loonspuiters die niet beschikken over eigen praktijkpercelen zijn dan in principe aangewezen op een zuiveringsinstallatie, biobed of biofilter. Nader overleg zal plaatsvinden over de eisen die hieraan worden gesteld.

Product Stewardship in de praktijk

Medio 2009 introduceerde Nefyto de nieuwe manier van rapporteren over Product Stewardship. Gekozen werd voor een dynamische opzet door regelmatig op de website van Nefyto praktijkvoorbeelden van Product Stewardship te presenteren. De afgelopen periode waren dat onder meer: 70.000 kg minder CO₂, nieuwe verpakking draagt bij aan veiligheid en milieu, en het project Schoon uit de Kas. Ga hiervoor naar www.nefyto.nl en klik op het logo Product Stewardship in de praktijk.

Politiek & gewasbescherming

Hoe kijken nationale en Europese politici aan tegen gewasbescherming? Welke onderwerpen houden hen bezig? Wat zijn hun belangrijkste drijfveren als het gaat om gewasbescherming?

Bas Eickhout, Europarlementariër GroenLinks: 'Warm voorstander van geïntegreerde gewasbescherming'

Wie is Bas Eickhout?

"Ik ben in 1976 geboren in Groesbeek, bij Nijmegen. Kort daarna ben ik verhuisd naar Noord-Brabant, omgeving Tilburg, waar ik ben opgegroeid. Na het VWO heb ik scheikunde en natuurwetenschappelijke milieukunde gestudeerd aan de Katholieke Universiteit in Nijmegen (nu Radboud Universiteit). In 2000 ben ik gaan werken bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het onderdeel waar ik werkte, is later verder gegaan als Milieu- en Natuur Planbureau (MNP). Dit ging later weer op in het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Ik heb hier tien jaar gewerkt als onderzoeker, waarbij ik mij vooral bezighield met grensoverschrijdende milieuproblematiek. Denk daarbij aan klimaat, biodiversiteit en landbouw.

Na mijn studie heb ik mij aangesloten bij GroenLinks. In mijn werk als onderzoeker heb ik veel kennis opgedaan en ik heb gezien dat er wetenschappelijk veel mogelijk is om een duurzame samenleving te realiseren. Tegelijkertijd zag ik ook dat al die wetenschappelijke kennis maar langzaam wordt omgezet in politieke acties. In de politiek is men vaak genoodzaakt om compromissen te sluiten. Dat vertraagt het besluitvormingsproces en het resulteert in 'verwaterde' compromissen, waarin de wetenschappelijke kennis op de achtergrond is geraakt. Dit gegeven en het feit dat milieuproblematiek grensoverschrijdende oplossingen vraagt, zijn voor mij de drijfveer geweest om actief te worden in de Europese politiek. Sinds juni 2009 ben ik lid van het Europees Parlement voor GroenLinks. Als Europarlementariër zie ik het als mijn taak om voortdurend terug te halen waar de wetenschap staat. Daar wordt de discussie veel helderder van. Ook vind ik dat politici wetenschappelijke argumenten duidelijk moeten scheiden van hun politieke standpunten. Als je dat niet doet, verliest wetenschappelijke kennis zijn waarde."

Wat is uw relatie met de land- en tuinbouw?

"De land- en tuinbouw levert ons voedsel. Dat wordt te weinig besef. Dit merkte je helaas ook weer tijdens de debatten in de aanloop naar de Tweede Kamer verkiezingen. Daarin kwam de voedselvoorziening nauwelijks aan bod. Op dit moment gaat alle aandacht naar de economische crisis en de klimaatcrisis. Er is veel te weinig aandacht voor de vraag hoe we straks negen miljard mensen gaan voeden. Het verbaast me echt dat aan deze belangrijke vraag in de politieke debatten zo weinig aandacht wordt besteed. De natuurlijke hulpbronnen wor-

Bas Eickhout: "Er is veel te weinig aandacht voor de vraag hoe we straks negen miljard mensen gaan voeden."

den steeds schaarser en er moeten steeds meer mensen worden gevoed. Hiervoor moet op korte termijn beleid worden gevormd. Voor mijzelf als politicus is deze problematiek een grote motivator. Innovatie in de land- en tuinbouw is erg belangrijk. Nederland heeft daarin veel te bieden. Ik heb veel samengewerkt met de Wageningen UR. Daar zit enorm veel kennis. Het is niet voor niets dat de WUR internationaal zeer hoog aangeschreven staat. Die internationale status staat overigens niet in verhouding met de wijze waarop in Nederland veelal tegen de WUR wordt aangekeken. Dat illustreert ook nog weer eens dat de thema's voedsel en land- en tuinbouw worden onderschat."

Wat heeft u met gewasbescherming?

"We moeten ervoor zorgen dat we de voedselvoorziening duurzaam maken. Dat betekent dat de land- en tuinbouw meer moet gaan opleveren, maar dat dit op de lange termijn ook nog kan. Dat kan alleen met innovatieve kennis, die telers minder afhankelijk maakt van chemische gewasbescherming. Ik ben zelf een warm voorstander van geïntegreerde gewasbescherming. Ik onderschrijf dan ook het Europese beleid dat streeft naar een Europa in 2014 met volledig geïntegreerde teelt. Ik weet dat de chemische industrie dit streven onderschrijft, maar volgens mij is er wel beleid nodig om de industrie daarin scherp te houden. Want tegelijk heeft de industrie een economisch belang als het gaat om de afzet van middelen. Maar in de doelstellingen rond ge-

ïntegreerde teelt vinden we elkaar zeker. Ik ben overigens zeker niet iemand die zegt 'alle chemie is vies'. Per slot van rekening ben ik zelf chemicus."

Is er binnen de gewasbescherming een onderwerp dat uw speciale aandacht heeft?

"Ik vind het heel belangrijk dat we nu een stap buiten Europa gaan maken. De opbrengsten in Derde Wereld landen moeten omhoog. Maar dat moet wel gebeuren zonder de fouten die we destijds hier in Europa hebben gemaakt. Ik doel daarbij op het overvloedig gebruik van chemische gewasbescherming. De lessen die we hier hebben geleerd, moeten we toepassen in bijvoorbeeld Afrika. We moeten het daar meteen goed doen, dus duurzaam. Dat kan met geïntegreerde teelt. Tegelijk besef ik dat dit niet eenvoudig is, gezien de kennis en infrastructuur in de Derde Wereld. Maar in het Europese en nationale beleid zal echt nadruk moeten worden gelegd op duurzame voedselproductie buiten Europa."

Hoe ziet de gewasbescherming in Europa er over tien jaar uit?

"Ik denk dat het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen dan tot een minimum beperkt is. Je ziet die trend nu al en die zal zich doorzetten. De industrie zal switchen naar duurzame vormen van gewasbescherming. Innovatieve chemie speelt daarin een belangrijke rol. We gaan naar een 'biobased economy'. Ik zie dat steeds meer gebeuren en je ziet ook dat steeds meer bedrijven die kant opgaan. Dat is een trend die onomkeerbaar is." ■

Gewasbescherming in Duitsland

Welke thema's spelen bij onze oosterburen?

Duitsland is de grootste afzetmarkt voor Nederlandse agrarische producten. De manier waarop Duitsland omgaat met de Europese regels voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is daarom belangrijk voor Nederland. Een interview met Volker Koch-Achelpöhler, directeur-generaal van Industrieverband Agrar.

Industrieverband Agrar (IVA) is de Duitse zusterorganisatie van Nefyto. Met dit verschil dat IVA naast gewasbeschermingsmiddelen ook kunstmest, biociden en groene biotechnologie in haar portefeuille heeft. Zo'n vijftig bedrijven zijn bij IVA aangesloten. De organisatie is gevestigd in Frankfurt am Main en telt vijftien medewerkers. Directeur-generaal is Volker Koch-Achelpöhler.

"De thema's waar wij ons mee bezighouden, komen sterk overeen met de thema's voor Nefyto", zegt Volker Koch-Achelpöhler. "Denk aan registratie, zonale beoordeling, duurzaam gebruik, residuen en grond- en oppervlaktewater. Daarnaast zijn parallelimport en counterfeit ('namaakmiddelen') voor ons een aandachtsgebied. Uiteraard zijn er ecologische verschillen tussen Nederland en Duitsland. Ook binnen Duitsland zelf is er grote variatie in omstandigheden en bedrijven. De omstandigheden in Noord-Duitsland lijken op die in Nederland, zeker wat betreft de waterhuishouding. In Zuid-Duitsland zijn de bedrijven kleinschalig. In de voormalige DDR daarentegen zie je hele grote bedrijven, tot meer dan duizend hectare. Voor ons vormt deze variatie overigens geen enkel probleem."

Volgens Volker Koch-Achelpöhler is het belangrijk dat de Duitse producenten van gewasbeschermingsmiddelen hun industrie goed positioneren op de nationale politieke agenda. "En we moeten uitleggen

aan een breed publiek dat moderne, productieve en efficiënte landbouw 'de weg vooruit' is. Zeker met het oog op de klimaatverandering. In de strijd tegen het broeikaseffect zijn we beter uit met moderne, intensieve landbouw. Dat geldt ook voor de wereldvoedselproblematiek. Het gaat erom de balans te vinden tussen goede zorg voor het milieu en redelijke voedselprijzen. In dit politieke en maatschappelijke debat willen wij als IVA onze stem laten horen."

Geïntegreerd

Hoe ver is Duitsland met geïntegreerde gewasbescherming? "Duitsland heeft een wettelijke regeling opgesteld, die voorschrijft dat de hele sector is gehouden aan Goede Landbouwkundige Praktijk. Daarnaast is op Europees niveau de Richtlijn voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in aantocht. Op de meeste onderdelen hiervan hebben we in Duitsland onze zaken op orde. Uiteraard is er altijd ruimte voor verbetering en daar moeten we ook aan werken. Ook moeten we het beter zichtbaar maken voor het publiek en uitleggen waar we mee bezig zijn."

Over sommige onderwerpen wordt nationaal nog discussie gevoerd, zegt Volker Koch-Achelpöhler. "Bijvoorbeeld of voor iedere teelt specifieke richtsnoeren opgesteld zouden moeten worden. Voor sommige teelten in Duitsland is dat al gedaan. Maar we vragen ons af in hoeverre het nuttig

en werkbaar is om dit voor alle teelten te doen. Geïntegreerde gewasbescherming is eigenlijk niets anders dan een proces van beslissingen nemen: wat kan een teler op welk moment onder welke omstandigheden het beste doen. Dat verschilt per teler en per situatie. Als IVA vinden wij dat de teler zelf de deskundige bij uitstek is om deze beslissingen te nemen, op basis van zijn eigen deskundigheid en praktijkervaring. Dat is beter dan het strikt voorschrijven door middel van richtsnoeren. Maar hierover loopt dus nog discussie."

'Wij hebben hier goede ervaringen met het nationale actieplan'

Hoe wordt door de Duitse stakeholders over dit vraagstuk gedacht? "Het ministerie van landbouw heeft aangegeven de praktijk te willen betrekken in deze discussie. Uiteraard is ook inbreng vanuit de NGO's (zoals milieuorganisaties) te verwachten. Deze organisaties focussen van oudsher op reductie van het middelengebruik, wat binnen geïntegreerde gewasbescherming niet altijd de beste optie is. Maar al met al ben ik behoorlijk optimistisch over de uitkomst van deze discussie."

Duitse politiek

Behalve de implementatie van de richtlijn voor duurzaam gebruik zijn er ook andere belangrijke politieke onderwerpen die in Duitsland spelen. Al geruime tijd kent Duitsland een programma waarin reductie van gebruik en risico centraal staan. De basis daarvoor is eind jaren negentig gelegd door de 'groene' landbouwminister Renate Künast. Na uitgebreide inspraakrondes met alle stakeholders (met conferenties in Potsdam) ging in 2004 het eerste reductieprogramma van start.

Eind 2005 kreeg Duitsland een nieuwe coalitie en er kwam een nieuwe landbouwminister. Deze minister initieerde een herziening van het reductieprogramma. Het programma werd in 2008 opgevolgd door een nationaal actieplan voor duurzaam gebruik. Dit plan focust meer dan het voorgaande plan op risicoreductie.

"Inmiddels is er een Europese richtlijn voor duurzaam gebruik in aantocht", zegt Volker Koch-Achelpöhler. "Deze ontwikkeling is aanleiding geweest om opnieuw over het nationale actieplan te dis-

cussieren. Centraal staat de vraag of met het bestaande actieplan de doelstellingen van de richtlijn gerealiseerd kunnen worden. In het kader daarvan hebben in 2009 discussies plaatsgevonden. Het resultaat hiervan is dat er een nieuw nationaal actieplan zal komen. Dit zal een actieplan zijn van de Duitse regering en niet meer van alleen het ministerie van landbouw."

In hoeverre moet het bestaande actieplan worden aangepast om tot een nieuw actieplan te komen? "Ons inziens hoeft het bestaande actieplan nauwelijks aangepast

te worden om aan te sluiten bij de richtlijn. Tijdens de forums in 2009 bleek ook dat de deelnemers het over veel thema's eens waren, maar de NGO's gaven aan dat er ook doelstellingen met betrekking tot biodiversiteit moeten komen. Daarbij geldt wel dat het moeilijk is om duidelijk te krijgen wat de precieze relatie is tussen gewasbescherming en biodiversiteit."

Discussie doelstellingen

Ook een onderwerp van discussie zijn de doelstellingen, met name die in het reductieprogramma. Volker Koch-Achelpöhler illustreert: "Eén van de doelstellingen is 20 procent reductie van het milieurisico. Als IVA staan we achter deze doelstelling, maar hoe meet je dat? Welke indicatoren gebruik je hiervoor? Hoe leg je de resultaten uit aan het publiek?"

Iets soortgelijks speelt op het gebied van residuen: "Afgesproken is dat op nationaal niveau gestreefd wordt naar vermindering van de normoverschrijding in de producten die in de winkel liggen. Maar hoe ga je hierin om met importproducten? En hoe ga je meten? In de huidige metingen kiest de controlerende instantie steeds voor partijen waarvan men uit ervaring weet dat daar de grootste kans op normoverschrijding zit. Dat geeft echter geen representatief beeld. Maar het is op dit moment de enige indicator die we hebben. Als IVA willen we dat hierin duidelijkheid komt."

Hoe kijken de andere stakeholders in Duitsland aan tegen chemische gewasbescherming? "De telers beseffen dat ze gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben. We voe-

ren een goede dialoog met de telersorganisaties, we wisselen veel uit en over de meeste zaken zijn we het eens. Soms zijn er verschillen in prioriteitenstelling als het gaat om bijvoorbeeld registratie van middelen."

Ook met de NGO's is IVA in gesprek. "Sommige NGO's zien chemische gewasbescherming als een noodzakelijk kwaad. Het liefst willen ze er vanaf en hanteren een extensief en biologisch landbouwmodel."

De relatie met de supermarkten is nog een lastig verhaal. "Daarmee zitten we niet helemaal op één lijn", aldus Volker Koch-Achelpöhler. "Veel retailers hanteren hun eigen normen, die strenger zijn dan de wettelijke normen. Als IVA zijn we hier niet blij mee. Uiteraard staan we achter het streven dat er zo weinig mogelijk residuen in voedsel moeten zitten, maar het hanteren van eigen normen vinden we geen goed idee. Wij vinden dat de MRL's de referentie moeten zijn voor veiligheid. We zijn hierover in een rondetafelgesprek met de voedselketen, wat erg waardevol blijkt voor het opbouwen van het wederzijds vertrouwen. Communicatie over residuen naar het publiek is een belangrijk onderwerp. Overigens heeft de minister ook aangegeven dat wij als sector te weinig communiceren over residuen. Om die reden is nu een brochure in de maak."

Blik op Nederland

Hoe kijkt men in Duitsland aan tegen de Nederlandse land- en tuinbouw? "Bij het Duitse publiek is geen sprake van een echt imago van de Nederlandse land- en tuinbouw. Vanuit de sector wordt positief aangekeken tegen de Nederlandse land- en tuinbouw, met name door de concurrentiekracht en de pragmatische aanpak van problemen. Nederland wordt hierin als een goed voorbeeld beschouwd."

Zijn er lessen mee te geven vanuit Duitsland naar Nederland? "Wij hebben hier goede ervaringen met het nationale actieplan", antwoordt Volker Koch-Achelpöhler. "Daarin zijn veel stakeholders betrokken. Dat is niet altijd gemakkelijk, want er zijn altijd verschillen van mening. Maar met elkaar praten heeft altijd waarde en het levert ook altijd resultaat op. Er wordt hier veel in partnership gedaan. Dat is niet altijd gemakkelijk, maar zeer de moeite waard. Bovendien ontdek je na een tijdje vaak dat de onderlinge verschillen minder groot zijn dan je aanvankelijk dacht." ■

Volker Koch-Achelpöhler (IVA): "In Duitsland wordt veel in partnership gedaan. Niet altijd gemakkelijk, maar zeer de moeite waard. Soms zijn de onderlinge verschillen minder groot zijn dan je aanvankelijk dacht."

Geïntegreerde gewasbescherming onder druk

Meer milieubelasting door bovenwettelijke residunormen?

Er is een tendens dat supermarktketens residu-eisen stellen die strenger zijn dan de wettelijke normen. Dat betreft zowel de hoeveelheid residu per werkzame stof als het aantal aangetroffen werkzame stoffen. In de praktijk blijkt dat deze bovenwettelijke eisen een ongewenst effect kunnen hebben, namelijk een toename van de milieubelasting.

In Nederland is er één supermarktketen die eigen residunormen hanteert die strenger zijn dan de wettelijke normen. Maar gezien de ontwikkelingen in de ons omringende landen zou dat aantal zich kunnen uitbreiden. In Duitsland zijn al meerdere supermarktketens die bovenwettelijke eisen stellen. Dit land is een belangrijk afzetgebied voor onze land- en tuinbouwproducten, dus ook Nederlandse telers hebben hiermee te maken. Denk daarbij met name aan verse groente en fruit.

Naar aanleiding van deze trend is Nefyto-deelnemer Bayer CropScience gestart met het project Foodchain, waarin zij samenwerkt met DLV Plant. Doel van dit project is het vinden van slimme teeltmethoden om aan deze strengere eisen te kunnen voldoen. Belangrijk onderdeel van deze teeltmethoden is een uitgekende toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

Gaandeweg het project kwamen DLV Plant en Bayer CropScience tot de ontdekking dat er een spanningsveld is tussen enerzijds het streven naar de gewenste residu-doelstellingen en anderzijds het streven naar zo weinig mogelijk milieubelasting. Deze constatering was voor Bayer CropScience aan-

leiding om over dit onderwerp een workshop te organiseren met enkele telers en een aantal betrokkenen, waaronder beleidsmakers en inkoopers van supermarktketens.

De workshop werd georganiseerd in samenwerking met DLV Plant en het bureau Schuttelaar & Partners. We praten hierover met twee betrokkenen. Dat zijn Jacob Dogterom (project- en accountmanager bij DLV Plant) en Léon Jansen (toxicoloog en expert duurzame landbouw, werkzaam bij Schuttelaar & Partners).

Geïntegreerde teelt

Binnen het Convenant duurzame gewasbescherming is afgesproken dat telers door middel van geïntegreerde teelt de milieubelasting terugdringen. "Dat doen de telers heel goed", weet Léon Jansen. "In de periode 2000-2008 is de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen afgenomen. Er is al veel bereikt."

Geïntegreerde teelt werpt dus zijn vruchten af. Eén van de belangrijke uitgangspunten van geïntegreerde teelt is het streven om de natuur de kans te geven corrigerend op te treden bij het zich voordoen van ziekten en plagen. In be-

Telen van voedingsproducten kan soms hogere wiskunde zijn. Nederlandse telers blijken zich daar uitstekend mee te redden, maar bovenwettelijke eisen kunnen de balans verstoren.

paalde sectoren wordt zoveel mogelijk gewerkt met biologische middelen of met biologische bestrijders. In andere sectoren ligt de nadruk op preventieve maatregelen en het eerst goed waarnemen en dan pas spuiten. Geïntegreerde teelt is een integrale aanpak van de gewasbescherming. Met name in de glas-tuinbouw is de biologische bestrijding ver gevorderd.

Binnen geïntegreerde teelt zijn bespuitingen bedoeld om te corrigeren, dus om in te grijpen als bijvoorbeeld de natuur en biologische middelen onvoldoende effectief zijn. Dit is het zogeheten curatief spuiten. Voor dit curatief spuiten moeten telers altijd voldoende verschillende chemische gewasbeschermingsmiddelen achter de hand hebben. Daarbij hebben (vanuit het oogpunt van milieubelasting) specifiek werkende middelen de voorkeur boven breedwerkende middelen.

Onder druk

Nu vooral in Duitsland de supermarktketens steeds meer met bovenwettelijke eisen komen ten aanzien van residuen, komt de hier beschreven geïntegreerde werkwijze onder druk te staan, constateert Jacob Dogterom. "De bovenwettelijke eisen van de retail betreffen twee aspecten. Ten eerste is er een strengere norm ten aanzien van de hoeveelheid residu per werkzame stof.

Ten tweede stelt men een maximum aan het aantal aangetroffen werkzame stoffen."

Dat heeft op twee manieren een ongewenst effect als het gaat om milieubelasting, legt Jacob Dogterom uit. "Vanwege de strengere norm proberen telers te voorkomen dat ze kort voor de oogst nog een bespuiting moeten uitvoeren. Dat heeft tot gevolg dat het curatief spuiten, zoals dat past binnen geïntegreerde teelt, wordt verdrongen door het zogeheten kalender-spuiten. Er wordt dan op vaste tijdstippen vroeg in de teelt preventief gespoten, om bespuitingen later in

van de kant van milieuorganisaties, de ministeries van VROM en LNV, de waterschappen, de drinkwaterbedrijven en de samenleving. Op het gebied van voedselveiligheid hebben ze van doen met het ministerie van VWS, de VWA, wederom de milieuorganisaties en soms supermarktketens of afzetorganisaties die bovenwettelijke eisen stellen. Consumenten willen een kwalitatief goed product, dat er goed uitziet, lekker smaakt en dat houdbaar en betaalbaar is. Intussen moet de teler ook nog bedrijfseconomisch rendement weten te realiseren." Waaraan Jacob Dogterom toevoegt:

Aangescherpte normen zetten aan tot preventief spuiten

het seizoen te voorkomen. We krijgen van meerdere telers het signaal dat er, als gevolg van de aangescherpte residunormen, in hun spuitschema een verschuiving is van curatief spuiten naar preventief spuiten."

Het andere ongewenste effect is dat telers weer meer breedwerkende middelen gaan toepassen in plaats van specifiek werkende middelen, die minder milieubelastend zijn. "Dat doen ze om te bewerkstelligen dat er van zo weinig mogelijk verschillende middelen residuen worden aangetroffen op de producten. Om zo te voldoen aan de betreffende residu-eis van de retail. Die eis is overigens ingegeven door het feit dat met name milieuorganisaties benadrukken dat er veel verschillende middelen op de producten zitten", aldus Léon Jansen.

Jacob Dogterom noemt nog een bezwaar: "Doordat telers streven naar het gebruik van zo weinig mogelijk verschillende middelen, wordt de kans op resistentieproblemen groter."

Hogere wiskunde

"Telers staan van alle kanten onder druk", zegt Léon Jansen. "Wat betreft milieuzorg komt die druk

"Telen van voedingsproducten kan soms hogere wiskunde zijn."

In de praktijk blijken Nederlandse telers zich daar uitstekend mee te redden, mede dankzij het hoge kennisniveau van deze bedrijfstak. Maar de balans dreigt verstoord te worden als de trend naar bovenwettelijke eisen van supermarktketens in Nederland meer voet aan de grond krijgt, waardoor de milieubelasting ongewenst en onnodig verhoogd wordt. "Het is niet gezegd dat iedere bovenwettelijke eis resulteert in een hogere milieubelasting", zeggen Léon Jansen en Jacob Dogterom. "Tot op zekere hoogte kunnen telers dit realiseren binnen de kaders van geïntegreerde teelt. Maar ergens ligt een omslagpunt. Als de residunormen te ver worden aangescherpt, gaat dit ten koste van het milieu."

Tot slot merkt Léon Jansen op: "Het naar buiten brengen van deze bevindingen is niet bedoeld als aanval op de supermarkten. Maar we zien signalen dat telers tegen grenzen aanlopen, waardoor ze keuzes moeten maken die de milieubelasting kunnen verhogen. In navolging van de workshop gaan we graag het gesprek aan met de supermarkten en de NGO's." ■

Léon Jansen en Jacob Dogterom: "Als de residunormen te ver worden aangescherpt, gaat dit ten koste van het milieu."

'Deze trend doorkruist gewasbeschermingsbeleid'

Het stellen van bovenwettelijke residunormen door supermarktketens vindt Nefyto-directeur Maritza van Assen een zorgelijke trend. "Deze trend doorkruist de doelstellingen van de Nota duurzame gewasbescherming, die de basis vormt van het gewasbeschermingsbeleid van de Nederlandse regering. Eén van de belangrijkste uitgangspunten van de Nota is dat de doelstellingen worden gerealiseerd door middel van geïntegreerde gewasbescherming. Deze wordt nu bedreigd door het feit dat telers geneigd zijn om vroeg in de teelt te spuiten, om zo residuen op het geoogst product te voorkomen. Dat is in strijd met de principes van geïntegreerde teelt, waarin de teler ernaar

streeft om pas te spuiten als het echt nodig is." Uit oogpunt van volksgezondheid zijn bovenwettelijke normen volstrekt overbodig, pleit Maritza van Assen. "Er is jarenlang gewerkt aan de Europese harmonisatie van MRL's. Inmiddels is die harmonisatie gerealiseerd en hebben we nu Europees geldende MRL's die grondig zijn getoetst door de EFSA. Bovendien hebben deze MRL's ruime veiligheidsmarges. Die harmonisatie is een geweldige mijlpaal en heeft ook problemen opgelost voor de handel binnen de EU. Er is geen enkele reden waarom residunormen nog strenger moeten zijn dan deze MRL's. Bovenwettelijke normen ondergraven de Europese harmonisatie van MRL's."

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 2 | juni 2010 | Jaargang 16 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto (Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie), belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | t (070) 750 31 00 | f (070) 354 97 66 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl TEKST EN REALISATIE FredMeijer.nl Communicatie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, GroenLinks DRUK Ratiosluis Doetinchem VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833